

11. 1930
Poština plačana v gotovini
Številka 2 Din
Roman

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
1/2 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
vse leto 80 Din. — Račun
pošne hranilnice v Ljubljani
štev. 15.393. — Dopisi: „Ro-
man“, Ljubljana, Breg 10-12

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 22. II. 1930 Leto II. - Štev. 8

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — NATEČAJ „ROMANA“: Najstrašnejši trenutek mojega življenja. — J. P. Herrick: OGLAS SMRTI, novela. — H. Hilgendorff: KONZULOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — C. J. Braun: ZAMOTANA STVAR, kurioznost življenja. — Frédéric Boutet: NJEGOVO POSLEDNJI VLOM, vlomilčeva tragedija. — KAJ OBETA KINO. — SALE. — DROBIŽ.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstreli in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Mira od gorja zblazni. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za zdravljenje. Zaljubil se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpmi. Enemu izmed naših polkov je prideljen tudi Milan, ki dobi v boju strel v glavo. V bolnici po naključju dozna da je Ljuba nedolžna in da je kriva Mira...

Usmiljenka mu pove, da se bo Ljuba na potu v Niš ustavila v bolnici. Ko transport prispe, govori Milan z Ljubo in jo skesano prosi oprostčenja. Prepozno; že v Ljubljani se je zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka.

Ko se po dolgi odsotnosti Ljuba vrne v Ljubljano, je njena prva pot k dr. Liparju, da vidi Stanka, ki ga je bil mladi zdravnik med tem popolnoma ozdravil. Čeprav ne more pozabiti Milana, je vendar trdno odločena, da izpolni svojo obljubo. Dr. Lipar ji ponudi stanovanje, ki ga je zanjo najel in opremil pod Rožnikom. — Nekaj tednov nato se vrne v Ljubljano tudi Milan Stankovič. Slučajno zve, kje stanuje Ljuba. To-

da z njo se ne sme sestati. Samo svojega otroka bi rad videl. Zato se odpravi pod Rožnik, meneč, da Ljube ni doma — in se sreča z njo. Kmalu nato pride tja tudi dr. Lipar. Usmiljenka mu je bila izdala Ljubino skrivnost in njeno žrtev. Izprva ji ni hotel verjeti; ni si mogel misliti, da ga Ljuba ne bi ljubila. Videč, da je to grenka resnica, se ne pomišlja več: na videz vesel, a z ubitim srcem ji vrne besedo.

Tovarnar Lokar, ki je med tem tudi dognal resnico o Ljubi in Miri, se odpravi strt in ponižan, a željan osvete, k svoji tači v Ljubljano.

Njene besede so ga še bolj ujezile.

„Da, dogovorila se bova, res. Toda odkrito — čas laži in sleparjenja je minil.“

Stara gospa se je prestrašila. Ali morda ona ne ve vsega, kar se je zgodilo?

„Kaj mi misliš povedati?“

„Prosim te, da vendar že strgaš krinko z obraza in mi odkrito poveš. Želim, da mi odgovoriš na moja vprašanja!“

„Ne bodi tako osoren! Povej najprej, kaj je Mira storila. Sirota se sama ne more braniti, kot mati pa imam pravico, da jo zagovarjam!“

„Dovolj!“ jo je prekinil. „Odprli so mi oči. Kakšen tepec sem bil! Ljudje so se mi morali smejati. Za mojim hrbtom je počenjala stvari, ki me je sram misliti nanje. Ha, ha, tako se plačuje prevelika zaupljivost!...“

Mirina mati je bila bleda ko zid.

„Sicer pa po toči ne pomaga zvoniti,“ je bridko povzel. „Kar se je zgodilo, ni moči več popraviti. Zakaj mi nisi resnice povedala takrat, ko sem Miro zasnubil? Zakaj mi nisi povedala, da si jo prisilila v ta zakon?“

„Kolnem se ti, da sem ti vse povedala, kar sem vedela. Mislila sem, da je njeno srce svobodno.“

„A potlej si spoznala, da si se zmotila... Zakaj mi nisi tedaj povedala?“

„Takrat je bilo že prepozno. Res, Mira je bila svoje čase zaljubljena v mladega uradnika, ki se je z njim seznanila pri svojih prijateljicah — to bi bila morala povedati... A on ni bil zanjo. Prepovedala sem ji shajanje z njim, ker ni bil po mojem okusu. Potem ni več govorila o njem. Kmalu nato si ti prosil za njeno roko. Po smrti mojega moža sva živeli v veliki bedi in zato sem Miro prosila, naj te ne odbije. Zdaj veš vse...“

Ne! To ni bilo vse! Tovarnar je slutil, da ve tašča še več. Oči so se mu odprle; ta poroka je bila samo kupčija, plod samoljubnosti stare ženske in slabosti njene hčere.

Da, vsa krivda je na tej ženski, ona je odgovorna za vse, ker je zaradi svoje koristi tako nepremišljeno in lahkomišelnostno žrtvovala srečo svojega otroka.

„Malo prej si mi rekla, da je bilo že prepozno, ko si opazila, da tvoja hči še zmerom ljubi... onega prvega. Kdaj je to bilo?“

Vdova je za trenutek pomislila.

„Nekaj dni, preden je sirota zblaznela. Neko noč, ko sem slučajno stopila k njeni postelji, sem čula, da je v sanjah izgovorila neko ime...“

„Ciril, kaj ne?“

„Da, Ciril. Tako mu je bilo ime. Ni ga mogla preboleti in pozabiti. O, ko bi vedel, kako me je zaskrbele — a pomagati nisem mogla. Kaj naj bi bila storila? Poklicala sem jo na odgovor in ji materinsko prigovarjala... A Mira mi je prisegla, da ljubi samo tebe...“

„Ha, ha, ha, kakopak! Zato pa je še tisto noč sprejela ljubimca v svoji sobi!“

„Ljubimca? Ne, Andrej, to ni mogoče! To ni res... laž je... podla laž!“

Mirina mati je ogorčena skočila s stola.

„Da, svojega ljubčka.“ je gluho ponovil Lokar. „Saj takrat ni bilo prvič. Vselej, kadar sem se peljal v Ljubljano, je bil pri njej. Nekoč pa sem se vrnil, ko se me ni nadejala, in jima zmešal štrene. Kakšen osel sem bil! In potem so mi še natvezli, da je bila grešnica njena sestrična Ljuba, ta svetnica, ki je ljubila samo svojega zaročenca! Ljuba, ki se je žrtvovala za zakonolomko...“

Mirina mati je skrila obraz v dlani.

„Ne, Andrej, to ni mogoče! Pomisli vendar, kaj govoriš! Da bi bila Mira imela lju-

bimca? Ne, ne, nikdar! Trpela je res, toga grešila ni. To ti lahko prisežem.“

Toda Andrej je bil neizproslen.

„Vem, koliko so vredne ženske prisege. Dovolj mi jih je že. Le brani Miro, saj je tvoja dolžnost, ker si njena mati. Toda dejanj tvoje besede ne bodo nikoli izbrisale. Tvoja hči je neko noč v moji hiši sprejela svojega ljubimca. Skočil je skozi okno in nesramnica je vrgla poljub za njim. Vse to sem videl na lastne oči... Ali nimam dovolj vzrokov, da jo preklinjam? Bog sam jo je zato kaznoval — še premalo!“

Zdaj je bila Mirina mati prepričana, da tovarnar resnico govori.

„Tole ti povem, zato sem prišel sem,“ je trdo povzel tovarnar. „Nikoli več te nesramnice pred moje oči! Če ozdravi in se ji vrne razum, ne bo več nosila mojega poštenega imena, ki ga je onečastila. Ločim se od nje.“

Lokar je umolknil. Zrenice so se mu razširile in s prsti se je krčevito oklenil roba mize.

„Če pa ne ozdravi,“ je povzel čez čas, „če ne ozdravi, bom molčal...“

Mirina mati se je spustila v krčevit jok.

„Moj Bog, Lokar,“ je zaihtela, „prosim te, zaklinjam te, ne veruj vsega — vse to so ti natvezli Mirini sovražniki. Ne, ne! Nalagali so te. Mira ni imela ljubimca... Ne, ne... Verjemi mi, rotim te! Kdor ti je to povedal, je lagal...“

„Škoda besed,“ je mrzlo odgovoril Andrej. „Ne verjamem jim!“

To rekši je vstal.

„To je vse, kar sem ti hotel povedati. Moj sklep je neomajen.“

A v sreču mu ni bilo tako, kakor se je kazal na zunaj. Ko se je hotel obrniti, se je moral oprijeti stola, da se ni opotekel — morda pa Mirina mati vendarle resnico govori?

Z vsem naporom svoje volje se je obvladal. Hladno se je priklonil, odprl vrata in šel.

Ko je bil že na ulici, je dejal sam pri sebi:

„Prav je bilo, da sem odšel, drugače bi me bila res še preslepila. Ničesar si nimam očitati. Njena mati je vsemu kriva. Bog ve, ali bom še kdaj videl to nesramno zakonolomko? Ne, ne smem... Da bi vsaj zvedel, kaj pravi doktor! K njemu moram, da, k njemu!“

Tako se je z naglimi koraki nameril proti sanatoriju profesorja Magistra.

Vratar ga je spoštljivo pozdravil. Poznal je tovarnarja, ki je že dve leti skoraj vsak mesec prihajal pogledat svojo ženo.

„Ali je gospod profesor doma?“

„Ne, odpotoval je za nekaj dni. Toda njegov tajnik je v pisarni.“

„Prijavite me njemu!“

Vratar ga je odvedel v predsobje in stopil z njegovo posetnico v tajnikovo pisarno.

Lokar je prisluhnil. V sosednji sobi je začul dva glasova.

— — — — —
Mladi tajnik se ni zmenil za vratarja, ki mu je prinesel posetnico. Le mimogrede mu je rekel:

„Recite gospodu, naj malo počaka. Takoj pridem!“

Lokar je skozi priprta vrata razumel sleherno besedo. Izprva sploh ni pazil na pogovor v sosednji sobi, toda kmalu je začul besede, ob katerih je postal pozoren.

„Profesor Magister je odkril nov način zdravljenja umobolnih, ki ni dosedanjim metodam prav nič podoben... Zdaj preizkuša svoje odkritje na bolnikih v našem sanatoriju. Samo en primer naj ti povem!“

Tu imamo ženo nekega tovarnarja, ki je že dolgo bolna na duhu. A profesor je trdno prepričan, da jo reši, če izsledí nekaj izginulih oseb, ki so v zvezi z njeno tragedijo.“

„A kako neki?“

„Sklical bi jih semkaj in z njimi ponovil prizor, pri katerem je tovarnarjeva žena zblaznela. To bo nanjo delovalo tako silno, da se ji bo vrnil razum...“

Tedaj je moral tajnik opaziti ime na posetnici. Zakaj tiše je nadaljeval:

„Glej, njen mož je v čakalnici. Upam, da ni čul najinega razgovora. On namreč ni med osebami, ki jih išče zdravnik...“

Vrata zdravnikovega kabineta so se odprla in v čakalnico sta stopila dva gospoda. Prvi, obiskovalec, se je poslovil in šel, a drugi, profesorjev tajnik, je segel tovarnarju v roko in ga povabil s seboj v kabinet.

Tajnik je bil še mlad, eleganten gospod, oblečen po najnovejši modi. Tovarnar ga je imel za lahkoživca in ljubitelja žensk.

„Gospod Lokar, če se ne motim?“ ga je pozdravil tajnik in mu ponudil stol. „Gotovo bi radi videli svojo ženo? Mislim, da vam bomo že v kratkem lahko javili, da je zdrava...“

„Je že prav...“ ga je prekinil tovarnar. „Danes ne nameravam z njo govoriti, pač pa bi rad vas nekaj vprašal.“

„Mene?“ se je začudil tajnik. „Jaz vendar nisem zdravnik!“

„Vem,“ ga je skoro osorno zavrnil tovarnar, „a zato veste nekaj, kar bi me utegnilo zanimati. O čem ste govorili z gospodom, ki je bil pred menoj v kabinetu?“

Tajnik je prebledel.

„Ne razumem vas...“

„Nikar se ne izmikajte! Dobro veste, kaj mislim. Ni še pet minut tega, kar ste pripovedovali, da je doktor Magister odkril nov način zdravljenja blaznosti, ki ga hoče preizkusiti na moji ženi.“

Tajnik se še vedno ni hotel vdati.

„Motite se, gospod. Krivo ste me razumeli...“

Tovarnar je sklenil udariti na druge strune.

„Čujte!“ je rekel prijazneje. „Zvedeti nočem resnico. Če mi je vi ne poveste, mi jo bo pač kdo drugi. Vam so znani zdravnikovi načrti. Zaupajte mi jih! Imovit sem in vam bogato poplačam to uslugo.“

„A če zve...“ je plaho oporekel tajnik.

„Kdo naj mu pove? Vi gotovo ne, jaz pa tudi ne. Nu, koliko zahtevate? Dva tisočaka? Premalo? Pa recimo tri!“

„Kaj vendar mislite, gospod!“

Toda tajnikovo ogorčenje je bilo le navidezno. V misel so mu prišle zabave, ženske in dolgovi, ki jih je napravil pri kvartanju... Zdaj je prilika, da poplača vse, in še ostalo mu bo...
— — — — —

Tovarnar je videl, da je bila njegova pot prava. Potegnil je denarnico iz žepa in mu stisnil v roko nekaj bankovcev.

„Kako misli profesor Magister ozdraviti mojo ženo?“

„Ali mi obljubite, da ne boste nikomur izdali, če vam povem...“

„Zanesite se — zdaj pa k stvari!“

Po kratkem oklevanju je tajnik začel:

„Profesor Magister se zelo zanima za ta primer blaznosti. Prépričan je, da je posledica hudega duševnega trpljenja. Vaša žena je morala... imeti...“

„Ljubčkal!“ mu je hladno skočil v besedo tovarnar.

„Recimo, prijatelja... profesor ga je sklenil poiskati in mu je res prišel na sled...“

Lokar je skočil pokonci.

„Pisal mu je pismo, v katerem ga je prosil, naj se zgleda pri njem, toda pismo je prišlo nazaj s pripombo, da je naslovljenec odpotoval neznano kam. — To je bilo za profesorja hudo razočaranje, ker je postavil vse svoje nade na tega človeka... Najti bi bil moral tudi neko mlado dekle, ki je v tej tragediji igralo veliko vlogo...“

„Ljubo!“ je zamrmral tovarnar.

„Profesor sicer skrbno prikriva svoje načrte, toda po naključju mi je vendar prišlo na uho. Izrazil je tudi svoje trdno upanje, da bo kaj kmalu našel oba — čeprav ju že dve leti zaman išče.“

Tovarnar se je zamislil.

„Hvala vam, gospod,“ je naposled izpregovoril. „Bodite uverjeni, da vaših besed nikomur ne izdam. Le nečesa bi vas še prosil...“

„Če bo v moji moči...“

„Gotovo. Obveščali me boste sproti o vsem, kar bo v zvezi z zdravljenjem moje žene.“

„To ne bo tako lahko...“

„Zakaj ne?“ Tovarnar se je prezirljivo nasmehnil.

„Če me profesor dobi?...“

„Boste že kako uredili. Obvestite me o vsem, karkoli se zgodi. In zastran denarja...“

„Dobro! Če torej profesor odkrije katero izmed omenjenih oseb...“

„... me obvestite. Tudi o vseh poizkusih, ki jih bo delal z-njo. Ne bo vam žal! Moj naslov poznate?“

Tajnik je prikimal. „Ali ne bi stopili pogledat, kako je z gospo?“

„Ne!“ je mrzlo odgovoril tovarnar, vzela klobuk in odšel.

Na ulici je pozval prvega izvoščka in se odpeljal v svoj hotel. Njegov obraz je bil pokojen, a to je bil le mir pred viharjem.

Drugi dan se je vrnil v Zabreg.

Potem so mu v dveh mesecih osiveli lasje in upadla lica. Iz krepkega moža najboljših let je postal sključen starec. Živel je samo še za eno: potrpežljivo je čakal novic, ki niso hotele priti.

XI

PROŠLOST PRIDE NA DAN

„Bodita srečna!“

Mirno je izrekel dr. Lipar te besede a miru ni bilo v njegovi duši. Milanu in Ljubi so prišle tako nenadejano, da se prvi mah nista niti zavedla njihovega pomena. Sreča se jima je nasmehnila, a nista vedela, kam z njo.

Kako kruta je časih usoda! je pomislil mladi zdravnik. Jaz jima moram prinesiti srečo, jaz, ki sem na svojo srečo zaman čakal vse svoje življenje. Jáz, ki sem svojo srečo poteptal, samo, da bo ona srečna!

„Ljubite ga!... Pozabite trpljenje zadnjih let... Uživajta srečo, ki vama je namenjena!“

Dva hvaležna pogleda sta bila zahvala za njegove besede.

Imel je samo še eno željo, da izgine od tod, iz te sobe, kjer mu je vsak trenutek prinašal novih muk.

Kako prazno in tuje je bilo zdaj njegovo stanovanje! Najrajši bi se bil razjokal, a solz ni bilo. Prevelika je bila njegova bol.

Vrgel se je na divan in zaril glavo v blazine. O, kako si je tisti trenutek zaželel smrti!

Sam ni vedel, kako dolgo je tako ležal in ihtel. Osvestilo ga je trkanje na vrata.

Bila je Meta. Povedala mu je, da bi profesor Magister rad z njim govoril.

V naglici si je popravil obleko in si uravnal lasce. Nato je odprl vrata in prisrčno stisnil došlecu roko.

Profesor je takoj prešel na vzrok svojega prihoda.

„Za neko uslugo bi vas rad prosil. V sanatoriju imam bolnico, mlado mater, ki je nedavno tega zblaznela. Vrhu tega hira tudi na sušici. Ker vas poznam kot strokovnjaka za to bolezen, bi vas prosil, da mi pomagate.“

Dr. Lipar si je štel v čast, da ga prosi tak strokovnjak za pomoč. Razen tega si je obetal, da ga bo delo odvrnilo od grenkih misli. Zato je brez pomišljanja pristal.

Najstrašnejši trenutek mojega življenja

Na razpis našega novega natečaja smo že v tem kratkem času štirinajstih dni dobili

celo kopico prispevkov.

Mnogi med njimi so prav dobri, tako da že danes lahko rečemo, da *pridejo v poštev za priobčitev*, drugi spet manj ustrezajo našim željam in pogojem natečaja. Nekateri pisci se premalo zavedajo, da so splošno zanimivi le oni doživljaji, ki so v prvi vrsti nenavadni, a če že to ne, vsaj svojevrstni po prilikah in okoliščinah, v katerih so se odigrali. Najidealnejši za široko javnost, ki bo te prispevke čitala, so vsekako

dramatični, razgibani dogodki z mnogo dejanja.

S takimi doživetji se sicer vsakdo ne more „ponašati“, vendar smo trdno uverjeni, da bi vsak, *prav vsak* naš čitatelj našel v svojem življenju trenutek, ki ga ostali čitatelji niso doživeli in ki je bil morda mnogo strašnejši zanj, kakor pa doživetje, ki ga je popisal. Morda je res, da je *najgloblji* vtis pri tem ali onem ostavil trenutek, ko je recimo zvedel, da ga žena vara ali da ga je, denimo, gospodar vrgel iz službe. Verjamemo; ali po naši sodbi je to utegnil biti zanj sicer *najhujši* trenutek njegovega življenja, med tem ko je doživel več *strahu in groze*, če je, recimo, zašel ponoči v gozdu in ni našel poti domov, ali kaj sličnega. Na polju groze in strahu je mnogo več različnih doživetij, mnogo zanimivejših in nevsakdanjših.

Razmišljajte nekoliko v tem pravcu in nam pošljite svoj prispevek. Uverjeni smo, da smo Vam s to pojasnitvijo nalogo samo olajšali — pred vsem pa smo Vam povečali upanje na nagrado, zakaj občinstvo, ki bo imelo poslednjo besedo pri prisoji nagrad, bo gotovo oddalo svoje glasove za one doživljaje, ki bodo zanj najzanimivejši in najnenavadnejši.

Pošljite prispevke na naslov:

Uredništvo tednika

»ROMAN«

Ljubljana

Breg 10

„Z največjim veseljem,“ je odgovoril. „Ali ste jo že preiskali?“

„Seveda,“ je odvrnil profesor Magister. „vendar ni izključeno, da je moja diagnoza kriva. Če bi me hoteli obiskati, bi vam bil zelo hvaležen... Kdaj bi se najláglje odtrgali od svojega dela?“

„Jutri popoldne, če vam prija.“

„Dobro!“

„Zelo mi boste ustregli, če mi boste pokazali svoje bolnike. Pravijo, da delate čudeže...“

„Čudeže? Kdo more govoriti o čudežih? Kakor preizkušate vi svoje znanje in izkustva pri pljučnih in otroških boleznih, tako delam jaz pri boleznih duha. Našel sem poseben način zdravljenja blaznosti, ki temelji na starem izreku: hudiča je treba izgnati z Belcebubom. Moji tovariši so doslej premalo upoštevali zapoved: poišči najprej vzroke blaznosti. Jaz sem to storil in ustvaril nov način zdravljenja, ki odpove komaj v enem primeru izmed sto.“

Vzrok blaznosti je običajno prestrašenje ali hudo duševno trpljenje. Ko mi pripeljejo bolnika, povprašam najprej po okoliščinah, v katerih je zblaznel...“

Profesor Magister se je bil razvnel. Odahnjen se je za trenutek, nato pa je nekam sanjavo povzel:

„Čudno je življenje blaznikov. Oni vidijo nekaj, česar mi ne vidimo. Časih pozabijo, kaj so bili prej, in če jih človek na to spomni, ozdrave. Seveda jim tega ne smemo povedati samo z besedami. Smejali bi se nam. Spomniti jih moramo na drugi način — in v tem je baš jedro mojega zdravljenja. Bolnika moramo vrniti okolici, v kateri je zblaznel.“

Sicer vas pa gotovo že dolgočasim, dragi prijatelj! Oprostite mi!“

Vstal je, da bi se poslovil. Tedaj pa je opazil, da je mladi zdravnik nenavadno blede.

„Kaj vam je danes, gospod doktor?“

Mladega zdravnika je spravilo profesorjevo vprašanje v nemajhno zadrego.

„O... nič... Samo glava me hoče nekaj boleti.“

„Stavim, da preveč delate. Pazite na svoje zdravje! Saj niste iz železa!“

John P. Herrick:

Oglas smrti

Skrbno je zadržal zanko v debelo vrv. Potlej je pritrdil en konec na križ okna in podstavil stol. Zdajci je prisluhnil. Z bližnje cerkve je začul enajst kratkih udarcev. Še eno uro! Opolnoči je sklenil umreti... opolnoči svojega petintridesetega leta. Zakaj? Prav za prav ni vedel. Hotel je prav tako brezsmiselno umreti, kakor je brezsmiselno živel.

Spet je zadonel udarec v cerkvenem stolpu. Četrt na dvanajsti!... In Evelina? Ona bi pač nekaj časa pogrešala veselega strica Freda. Toda otroci naglo pozabijo. A Evelina vendar ni bila več otrok! Saj ji je bilo že osemnajst let! Kako naglo hiti čas! Še včeraj debeloličen otrok, danes pa že lepa vitka dama...

Ze spet ta prekleta ura. Saj vendar sam ve, da je že pol dvanajstih. Le še pol ure...

Na stopnicah začuje korake. Evelina, pomisli v tesnobnem pričakovanju. Evelina? Nemogoče — kako naj bi bila vedela, kje...? Stopinje so zamrle. Spet je bila ura. Ena... dve... tri... dvanajst udarcev. Dvanajsti! Tedaj je tri četrt preslišal! Skoda, ravno tri četrt bi bil tako rad slišal! Stisnil je ustnice, stopil na stol, vtaknil vrat v zanko, zaprl oči...

Trda pest je potrkala na vrata. „Naj vrag le trka, jutri se mu predstavim v peklu,“ je pomislil Fred in se spustil...

A tako lahko ni šlo. Skoro bi bil pal. Kako na lepem bi si bil zlomil vrat! Globoko pod seboj je zagledal asfaltni tlak. Zvrtilo se mu je v glavi in oprezno je stopil z okna. Njevoljen in nekoliko osramočen je odprl vrata. Če bi bila Evelina, kako naj stopi pred njo?

Pa ni bila Evelina, bil je čisto navadni telefonski sel z brzojavko. Sklenil je, da je ne odpre.

Toda neodprta brzojavka mika. In z močno voljo se nikoli ni mogel ponašati. Odprl je in čital:

striček ne delaj neumnosti misli na tvojo e

Dekle se tedaj še norčuje iz njega? Nu, ji že pokaže, da misli popolnoma resno. Z obeshenjem ni nič, premalo estetično, prenezanljivo.

Vzel je klobuk in kožuh in šel. Dol v nočni New York.

Sel je, ne vedoč kod in kam. Hiše so postajale nižje, ulice ožje. Daleč zadaj so izginjali neboličniki v megli. Ni se zavedel, v kako samotno in sumljivo predmestje je zašel.

Neki postopač se je zadel vanj in mu pomolil revolver pod nos.

„Brž, sém denar, sicer...“

Tedaj je Fred pozabil, da je sit življenja in da se pripravlja na samomor.

„Pomoč, morilci, pomoč!“ je zakričal.

On nekod so prihiteli koraki in iz teme so se pokazali čbriši mogočne stražnikove postave. Postopač je spustil revolver in pobegnil.

Fred je pobral orožje. To bi bilo: kratek pritisk in konec. Stražnik je prihajal bliže. Fred se je spustil v tek. O, ti bedasti policaj, si je mislil Fred, in planil na levo in planil na desno, toda venomer, venomer je čul za seboj trap, trap svojega preganjalca. Nemara ga ima za nevarnega zločinca in če ga dobi z revolverjem v roki, mu grozi električni stol. Proč, proč z nevarnim orožjem! V velikem loku je zletel revolver v Hudson.

Potlej je vtaknil roke v žep in šel požvižgavajoč mimo oznojenega stražnika, ki ga je nezaupno pogledal. Kakšen pa je tudi bil! Njegov elegantni kožuh je bil ves oškropljen z blatom. Sram ga je postalo in z negotovim korakom se je nameril proti centralnemu parku.

Legel je na samotno klop in zaspal ter spal vso noč do jutra. Ko se je prebudil, si je ves osupel pomel oči.

Prodajalec časopisov mu je pomolil list. „Nekaj za vas, gospod Burnes!“

Fred se ni malo začudil, da je neznanec poznal njegovo ime. Vzel je „New York Herald“ v roke in takoj opazil velik oglas. Z debelimi črkami je stalo ošabno sredi prve strani:

NAŠIM NAROČNIKOM!

Zaradi reklamacij naših naročnikov, da dobe »Roman« pogosto šele v ponedeljek — čeprav smo ga redno in brez izjeme vselej pošiljali v petek popoldne — bomo počenši s to številko ekspedirali list že v četrtek popoldne, tako da ga bodo dobili tudi čitatelji v bolj oddaljenih krajih zanesljivo najkasneje v soboto. Če bi kdo »Romana« navzlic temu ne dobil redno, ga prosimo, naj nam takoj sporoči, da doženemo, kje je krivda.

Svet in pomoč v vsakem primeru!
 Specijalisti za obolele na živcih!
 !! Samomorilski kandidati !!
 Zdravljenje brez bolečin!
 Dr. James Mors, Hoboken št. 311.136.

Fred je odhitel doinov in se preoblekel. Siv frak in cilinder enake barve bo najboljše, si je mislil, in se z zadovoljstvom pogledal v zrcalu.

„Želite, gospod...?“

„Ime mi je Burnes.“

„Želite, gospod Burnes?“

„Samomor!“

„Kdaj... in zakaj?“

„Najrajši kar danes!“

„Hudiča, vam se pa mudi!“

„Ali vas to zanima?“

„In razlog?“

„Hm, veste, to je čudna stvar... ali vam moram povedati?“

„Seveda!“

„Tega ne razumem, gospod doktor! Saj plačam, kaj vam potem mar?“

„Moramo poznati razlog. Za vsak razlog imamo poseben način smrti. Plin... strup... elektrika... ali pa harakiri. Mislim, da razumete, mister Burnes?“

„Ne, grom in peklo!“

„Obžalujem, potem vam ne morem pomagati.“

„Za vruga, kakšen razlog za smrt moram vendar imeti?“

„Nu, na primer, strah pred kaznijo zaradi izvršenega zločina, milijonske poneverbe in tako...“

„Brrr, in kaj imate še na skladišču?“

„Nu, nemara kakšno zakonsko razprtijo... ženino nezvestobo. Morda to?“

„Hvala Bogu sem neoženjen!“

„Bože, in potem hočete...“

„V vašem oglasu je izrecno napisano ‚v vseh primerih‘, gospod doktor! Prosim za točno postrežbo!“

„Razlog samomora moram sporočiti policiji in listu. Morda nesrečna ljubezen?“

To bi bilo, nesrečna ljubezen je častna reč in zanimiva po vrhu.

„Pogodili ste, ljubim nečakinjo Evelino!“

„Dobro, zabeležim si. Nesrečna ljubezen...“

§ 13, člen 13... Smrt z zastrupljenjem... Tinktura amora eroticum infernalis... najboljše, kar imamo v zalogi. Učinkuje zanesljivo in slane samo tisoč dolarjev!“

„Dobro! In kdaj se lahko zgodi?“

„V pol ure, ko se vrne naša docentka, specijalistka za ljubavne zadeve.“

Fred je izpolnil ček in dr. Mors je izginil. Za temnimi zavesami se je oglasil tih, zvoneč smeh. Saj tako se vendar smeje Evelina! Odgrnil je zavese... prazno, vse prazno. Živci...

Potlej je pozvonilo. Usmiljenka ga je odvedla v veliko svetlo sobo in mu dala velik zelen kelih, v katerem se je lesketala krvavordeča tekočina. Ta usmiljenka ga je zmedla. Spominjala ga je na nekoga... na neko drago mu osebo. Ko bi le mogel videti njen obraz, ki ga je zagrinjala gosta bela tenčica. Vzel je kelih, a roka mu je vztrepetala. Mehka bela ročica mu je pomagala nagniti kelih na usta in on je pil, pil... in vedel, da je bila Evelina roka.

Teknilo mu je izborno, kakor staro vino. Mahoma je postal tako truden... Začutil je roko na čelu in potem... dve mehki ustnici na svojih ustih... goreč poljub... in potem je zaspal...

Padal je in padal kakor skozi rov tja do srede zemlje. In tam je čakal nanj hudič.

„Danes ste mi hoteli napraviti poset. Me veseli, da ste tako točni. Doktor Smrt razume svoj posel!“

„Zelo obžalujem, Veličanstvo, vendar bi rajši gor k vaši konkurenci!“

„Nu, nu, le ne preveč besedi! V kakih desetih do dvajsetih milijonih let bi se dalo o tem govoriti, kadar bodo vsi grehi v vicaх očiščeni...“

Potlej je prišla Smrt. A njo je vendar poznal. Saj to je bil...

V začetku februarja smo razposlali opomine vsem onim c. naročnikom, ki nam še niso poravnali naročnine. Pri tem se je tu pa tam primerila kaka pomota. Prosimo one c. naročnike, ki so nam naročnino poslali, a navzlic temu dobili opomin, naj nam blagohotno oproste.

„Ohe, doktor Mors! Dajte no, recite kako dobro besedo pri tem črnem gospodiču... tako rad bi v nebesa!“

„Ne gre. Storili ste velik greh. Gospodična Evelina se je, ko je zvedela o vašem samomoru, razžalostila na smrt!“

„In ona je v nebesih?“

„Seveda!“

„Moram k njej, moram k njej...“

„Ali ste pripravljeni vzeti gospodično Evelino Taynovo za ženo?“

„Bog in bogme, z največjim veseljem!“

„Da, moraš reči, ljubček!“

Tedaj je odprl oči. Bil je v cerkvi. Pred njima je stal pastor, pripravljen, da ju blagoslovi. Bil je tudi dr. Mors, Evelinina roditelja in še mnogo drugih. In v njegovi roki je bila bela ročica, ki je silno trepetala. Potlej ga je dvojica sinjih oči boječe pogledala in majhna rdeča usta so zaprosila:

„Ali me res hočeš za ženo, Fred?“

„Če ti maraš za mene, starega strica...“

„Tako rada te imam!“

Dvojica je bila vsa blažena. Na poročnem potovanju se je Evelina stisnila k Fredu:

„Prosila bi te za veliko denarja, ljubček!“

„Zakaj?“

„Za družbo Pinkerton.“

„Vraga, kaj pa imaš z družbo Pinkerton?“

„Poglej, vse so mi zaračunali: brzozavnega sla, postopača, debelega stražnika, prodajalca listov, oglas smrti, potlej sanatorij in steklenico starega burgundca in naposled še poroko in pastora!“

„Naj me vrag vzame, če kaj razumem! Kdo pa je ves ta onga vprizoril?“

„Jaz!... Da sem te dobila, starega nergača, kajti da si vame zaljubljen, sem že dolgo vedela!“

„Ti vražje dekle! Evo ti čeka, toda s Pinkertonom je konec, da veš!“

„In s tvojimi mislimi o samomoru takisto, kaj ne? Na oglase smrti mi nimaš nikoli več odgovoriti, si razumel?“

Gg. zaostankarji: storite svojo dolžnost! Kdor je dobil »Roman« na ogled, a se nanj ne misli naročiti, naj ga izvoli vrniti. Tudi za to smo hvaležni!

„Kaj čujem, Drago — kajenje si popolnoma pustil? Za to pa je bilo treba že trdne volje!“ — „O, da, moja žena je energična!“

„Oče, zakaj je zemlja ženskega spola?“ — „Najbrže zato, ker še zmerom ne vedo, koliko je prav za prav stara.“

„Lopov se ti je v tvoji najnovejši drami imenitno posrečil!“ — Pisatelj: „Kaj ne da? Poskusil sem naslikati moža z vsemi tistimi napakami, ki mi jih žena dan za dnem očita.“

„Štiri tisoč let je že minilo, kar so Judje šli iz Egipta,“ razlaga katehet. — „Moj Bog, kako čas hiti,“ meni nato mali Moric.

Profesorjeva žena na letalski prireditvi. Ko pridejo na vrsto skoki s padobranom, vzdihne iz dna svoje duše: „Če pomislim, kaj bi bilo, če bi bil moj mož zraven! Ta bi skočil iz letala, padobran pa bi čisto gotovo gori pozabil!“

Dva gospoda sedita v gostilni. Eden od njiju ima s seboj psa, ki leži drugemu pri nogah. „Pokličite vendar psa k sebi! Že čutim bolhe na mečih.“ — „Sèm, Nero,“ pozove drugi psa, „gospod ima bolhe.“

„Možiček, tvoj šef je bil tu in je hotel s teboj govoriti. Poslala sem povprašat v vse gostilne, pa te nikjer ni bilo.“ — „Bil sem v pisarni.“ — „Glej, na to pa nisem pomislila!“

„Ali ima vaš novi roman tudi srečen konec?“ vprašajo pisatelja. — „Ne — žena se vrne k možu.“

V šoli so razdelili izpričevala. Janezek pride domov in oče bi rad videl, kakšne rede mu je nadebudni sinko prinesel. Janezek dolgo stika v svoji torbi, a ko že ne more več dalje zavlačevati usodnega trenutka, bi vsaj rad očeta pripravil na neveselo vest. „Glavno je, da je človek zdrav!“ mu reče ter mu pomoli izpričevalo.

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisal H. Hilgendorff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Čudak je ta človek; zakaj pošlje zvečer služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdajci me oblije svetloba: od kod se je neki vzel konzul? V njegovi roki se blesti revolver. „Roke kvišku! Tako — dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Storjeno je. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? „Se malenkost!“ Potegne me na hodnik. „Človeka, ki je za temi vrati, morate spraviti s sveta!“ Vstopim: tema. Prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Strel! Tema! Zvenket razbitega stekla. Ali sem še živ? Da, še več: neranjen. Brž, brž, ven iz te hiše!

Na ladji Imperia. Mladi tehnik Diener, ki se vozi v Južno Ameriko, pripoveduje o strašnem zločinu: konzula Traerja so snoči na zverinski način umorili. „Naj mu bo Bog milostljiv!“ meni pater James Godfrey. Čuden človek, ta pater. Tako mrzlih oči še nisem videl. — Na ladji se dogajajo neverjetne stvari. Ljudem kradejo dragocenosti tako rekoč izpred nosa. Kdo je skrivnostni tat? Detektiv Young si iz obupa nad nemočjo puli lase.

Tisti večer prestrežem pogovor med kapetanom, detektivom in prvim krmarjem. Zelo zanimiv pogovor. Iskali so tatu in ga odkrili v — meni, v meni, slikarju Svendrupu! Ko bi vedeli, kaj bi vse lahko našli pri meni! Na deščici za barve, ha, ha... in v škatli za smotke! Tisočake iz konzulove kasete, dragulje igralke Tamave, rubine gospodične Antonijevske, Brestrov demant... Posebna istorija, kako mi je to ukradeno blago prišlo v roke. A čujmo: Young predlaga stražo pred zakladnico — sebe, kapetana, prvega krmarja in... mene! Mene, tatu! Genijalna misel! Zakaj ne?!

Na straži v zakladnici. Kapetan, detektiv in jaz smo ostali v kapetanovi sobi, ki je bila zraven zakladnice, krmarja pa smo poslali v zakladnico. Do treh zjutraj je bilo vse mirno. Takrat pa se pojavi v zakladnici pater. Hotel bi shraniti svoj dragoceni, z rubini posuti križ. Krmar ga spoštljivo pozdravi in hoče odpreti vratca železne blagajne — tisti mah pa zaštre lino, skozi katero smo gledali, bela megla. Pater je obesil robec na njo ter nam zakril pogled v zakladnico. Zdajci strašen krik! Planemo na vrata — zaklenjena! Naposled se nam jih vendarle posreči vlomiti. Tam... pater z gumijevko v roki. Young potegne

revolver. Tisti mah nas obda slepeča svetloba: pater je bil vrgel gumijevko na tla in v njej... se je vnela... bliskovna luč! Patra ni nikjer več...

Young se je še tesneje stisnil k meni in šepnil sem mu v uhelj:

„Poriniva najine stole... centimeter za centimeter... bliže k revolverju... kakor moči počasi in oprezno... in naposled skočiva...“

Iznova sem se ozrl v ogledalo. Pater je stal visok in črn na varnem za mizo. Njegov klobuk je mohl nekoliko čez rob mize. Vsaj zdelo se mi je tako. Postal je bil lahkomiseln...

Vraga, ko bi le že imel revolver!...

Vse eno! Šepnil sem dve besedi. Young je zasopel: „Da“. Trdnje se zarijeva v naslanjač. Upreva se... počasi... Porineva stol naprej... pridrživa sapa... še enkrat... še enkrat...

Zdaj... zdaj...

Vrževa se s stolom pred revolver.

Po bliskovo planem na revolver... skočim izza stola in ustrelim... enkrat... dvakrat... v črni patrov klobuk, ki je mohl iznad mize.

Pogledam v zrcalo. Pater ni zadet. Prav tako mirno stoji kakor prej. Ali ima ta človek vrvni namestu živcev?

In vendar, zdaj se mi hoče zdeti, da je klobuk nad mizo izginil. Potegnil je glavo vase kakor želva. Ha, ha, ali je opazil, da imava zobe? Le zakaj molči? Zakaj ne strelja?

„Prekleti pes!“ je zarenčal Young in se bedasto zastrmel v zrcalo.

Spet sem se vrgel naprej in slepo izpalil strel proti mizi, ki ga je krila. Razdražil bi ga bil rad... da bi se razgalil!

Toda on ne strelja! Porogljiv režaj gleda name iz ogledala. Pater stoji še zmerom tam, črn in zlovešč. Preži... preži... preži...

„Kaj nihče ne čuje streljanja? Ali ne misli nihče priti na pomoč?“ rohni Young.

„Pri tem razburkanem morju? Saj je hrup vrat glasnejši od najinega revolverja...“

„Če bi planila naprej?!“

„Ta prekleta svetloba. Postreli naju kakor na strelišču. Ta lopov... ima živce kakor...“ Glas mi je drhtel.

Obrnil sem se k Youngu. Njegov obraz je zagorel. Zasmejal se je... Zvenelo je kakor bi konj zarežetal.

Nekaj je bilo treba storiti.

„Vi, Young, se obrnete k vratom. V zdravo roko vzemite svoj žepni nož... toda bodite

oprezni... ne zapičite mi ga v prsi. In zdaj naprej!"

Potisnil sem Younga proti vratom in v istem trenutku ustrelil v svetiljko. Dva poka... črna noč... in nato sem skočil z revolverjem v roki naprej... v temo, v kateri je prežala smrt...

Skočil sem čez mizo. Potolkel sem si piščal in si skoro izpahnil ramo. Toda bil sem čez... zagrabil sem v temo... Vsak trenutek sem se nadejal piska krogle, pesti na vratu, udarca po glavi.

Toda pater ni ustrelil. Tudi zadavil me ni. Nikakega udarca ni bilo.

Grozeč in mogočen je stal pred menoj. Niti besedice ni izpregovoril. Ni se ganil. Stal je kakor okamenel. Ali niso njegove oči žarele vame kakor oči zveri? Ali se ni zdajle skrivil njegov hrbet v skok? Ali se ni iz teme namerila name cev njegove pištole, grozeče, uničujoče, nabite s smrtjo?

Ne... ne... stal je in srepel vame...

Ta neslišna negibnost me je odrevenila. Bilo mi je, kakor bi me bile zaklele nevidne oči. Čudna otrplost mi je ko svinec legla na telo. Kakor otrov se je razlila po meni nemoč. Srce mi je udarjalo kakor prekurjen stroj, a stroj s praznim tekom... Nekaj v mojih možganih je zastajalo.

In vendar so bile samo sekunde... drobne sekunde... Bil je samo strah, osuplost nad nepojmljivo ukopanostjo tega moža. Ta ukopanost je prešla name, me pregazila... in se naposled zdrobila v nič kakor ubito steklo.

Pritisk je popustil kakor bi odrezal. Vrgel sem se besno naprej. Zapičil se v patrovo suknjo, dvignil revolver in zakričal:

„Prekleti lopov... Samo da se mi zganete, pa vas pobijem... kakor steklega psa!“ V duhu sem videl spačena in krvava obraza kapetana in krmarja; v tistem trenutku bi ga bil res brez slehernega usmiljenja pobil na tla.

Pater ni odgovoril. Tedaj so mi odpovedali živci in sem sprožil. Šele pok me je osvestil in z zavestjo se mi je vrnila groza. O Bog, — ali ni bilo to umor?

Krogla mu je bila morala raztrgati prsi. Nameril sem bil cev revolverja naravnost na njegovo suknjo. Duh po smojenju mi je udaril v nos.

Ali ni pater omahnil?

Ali ni pater pal?

Ne, ni omahnil!

Ne, ni pal!

Ali si sam sataa? Ali si neranljiv? Ali te je sam pekel poslal na nas?

Neizrekljiva groza me je obšla, mi zaprla oči in izpodnesla tla pod nogami. Opotekel sem se... se skušal prijeti... in pal proti patru.

In... telebnil z njim na tla. Toda to, kar sem dobil v roke... kar sem zgrabil... to ni bil pater, bila je samo njegova suknja!

„Izmuznil se nama je... Young... Young! Ne dajte, da nama pobegne! Takoj vam pritečem na pomoč!“

Hotel sem planiti na noge... pohiteti k Youngu... zgrabiti patra...

Ze se je Young tipal skozi temo. Udaril je z glavo ob mizo. Zadel se je z ranjeno roko vame in lahko vzkriknil.

„Kje je pater?“ je zaihtel detektiv.

Spustil se je na tla. Iskal je... Našel je suknjo. Zarenčal je. Zaklel...

„Tu je suknja!“

„Da!“

„A pater? Človek božji, patra ne najdem! Kje je, mister Svendrup? Kje je?..."

„Patrova šala. Zahotelo se mu je, da naju potegne s slečeno suknjo in klobukom..."

„Še glavo mi raznese! Ne razumem nič več. Česa takega še nisem doživel..." je zasopel Young.

„Gotovo je že na varnem. Imenitno naju je potegnili za nos!“

Tisti trenutek so se odprla vrata in v kartomersko sobo je posijala luč. Med vrati zakladnice je stal kapetan...

Njegove oči so bile otekle in smrtna blečica je bila v njegovem obrazu. Osvestil se je bil in s strahom in grozo strmel v naju.

Gotovo naju ni takoj spoznal.

„Jaz sem, ... Young... in gospod Svendrup,“ mu je kriknil detektiv.

„Več predalov v zakladnici je izropanih,“ je zajecjal kapetan.

„Kako je to mogoče?“

„Skozi okence..." je zajecjal kapetan in se težko spustil na stol.

Obstala sva kakor ukopana. Jaz sem se prvi zavedel.

„Potem je vendar vse jasno,“ sem jel razlagati. „Vse skupaj je bilo že v naprej preračunano. Bili smo lutke v njegovi igri. Name-noma naju je izvabil v kartomersko sobo in naju s strelji prisilil, da sva šla v kritje, ki ga nama je bil že naprej pripravil. Storila nisva nič drugega, kakor natanko samo ta, kar nama je bil on namenil. Pripravil je bil scenerijo in med tem, ko sva vlamljala vrata iz zakladnice v kartomersko sobo, je tu postavil kulise. Svetiljka... zrcalo... vse to mu je šlo ko nalašč v račun. Vedel je, da bova sukajo in klobuk v zrcalu imela za njega... S tem naju je zadržal... med tem pa je bil že davno v zakladnici. Tisti čas, ko sva strmela pred se... vsa odrevenela od strahu in groze nad svojo nemočjo, je lepo pokojno opravil svoj posel za najinim hrbtom... Poznal je ves položaj. Železna mreža na oknu je narejena na zaskok. Popolnoma zanesljivo je, da sta bila strežnik in pater ista oseba. Odprl je bil varovalo okna, ko se je vzel nanj in ga jel tresti. Torej kar pred našimi očmi. Ne vem, ali naj bolj občudujem njegov čudoviti kombinacijski dar ali to brezdanjo predrznost?“

Odpravili smo se v zakladnico. Krmar, ki ga je bil udarec z gumijevko samo omamil, se je bil spet osvestil. Ječé si je otipaval glavo in nas gledal z bedastimi očmi.

„Vidite, prav tako je, kakor sem vam rekel!“ Pokazal sem Youngu železno mrežo. „Nikakih sledov nasilja. Odprl jo je od znotraj in potem mu je bilo zunaj igrača suniti jo iz okna...“

Young si je majaje z glavo ogledoval mrežo.

„Ali smo bili vsi udarjeni s slepoto?“ je rekel.

„Ne, samo vi trije... jaz sem vaš vendar opozoril na čudni strežnikov čevlji,“ sem odgovoril.

„Ali ste v strežniku spoznali patra?“

„Ne, zakleti se ne bi mogel. Ta človek je mojster v pretvarjanju. Njemu ni treba brad in drugih gledaliških pripomočkov. On ume tako nepojmljivo in dovršeno izpremeniti obraz, da se mu vsaka krinka posreči. Najbrže ne rabi drugega kakor malo voska za obraz; v nekaj sekundah izpremeni izraz lica tako popolno, da ga ni več moči prepoznati. Kot strežnik je razodeval v svojem obrazu vso

uslužnost tega sloja. Le veliko poznanje ljudi mu omogoči toli pristno in neizpodbitno izvedbo njegovih krink. A zdaj je izginil. Svoje namene je dosegel, zakaj vse večje dragočnosti potnikov so v njegovih rokah...“

Kapetan me je živahno prekinil.

„Gospod Svendrup, pozabljate, da smo na ladji. Kako naj nam uide? Prepričan sem, da ga dobimo v nekaj urah... zdaj, ko vemo, kdo je...“

„Ko veste, kdo je?“

„Na, pater vendar!“

„To je samo ena njegovih mnogoštevilnih krink. Vrgel jo je bil s sebe in si je na ladji ne bo več nadel. Ali pa nemara mislite, da se vam pri zajtrku spet pojavi kot pater?“

Kapetan je osupel umolknil.

„Ali ga ne bi poskusili dobiti v roke?“ je rekel Young in pokazal na vrata.

„Brezuspešno delo,“ sem odvrnil. „A poskusimo si malo razgledati njegovo kabino — čeprav bo prazna!“ sem dodal.

Šli smo v kabino.

Moja napoved se je izpolnila. Kabina je bila prazna — tako prazna, kakor da že tedne ni videla žive duše. Ostavil ni bil niti kovčega niti kakršnegakoli dela svoje garderobe. Celomilo je bilo izginilo iz zdele.

Navzlic temu se je nekdo moral še prav pred kratkim tu umivati, zakaj brisača je bila mokra in umazana.

Na mizici je ležal listek.

Young ga je prečital z glasom, ki je trepetal od jeze.

„Zelo spoštovani gospodje s straže pred zakladnico!“

Nemara se boste začudili redu v moji kabini. Toda red je bil v semenišču ena izmed naših najvažnejših dolžnosti. A vendar se časih spozabim v stare napake!... Le pomislite, danes se nisem spomnil, da bi si o pravem času premenjal čevlje. Prepozno sem opazil, kako goreče se mister Svendrup zanje zanima. A na vso srečo nima vsakdo tako ostrih slikarskih oči kakor Svendrup. Čudno, kako barve poostre vid!... Tudi jaz sem dobil znatno ostrejšo oči, ko sem si ogledoval Svendrupovo deščico za barve! Tako sem se zaljubil vanjo, da sem jo vzel s seboj. Toda gospod Sven-

drup naj zato ne trpi nikake škode... kaj ne, siromašen slikar!?!... Zato položim na njegovo mizo za odškodnino bankovec za pet funtov. Mislim, da bo visoke cene vesel.

Želim vam vsem veselo jutro.

Vaš zelo vdani James Godefroy
pater puščavnik."

„Lopov,“ je zahropel Young.

Meni pa je bilo, kakor bi me bil kdo udaril po glavi. Brezmejna togota me je skoro raztrgala. Moral sem se s silo premagati, da nisem izdal svoje strašne poparjenosti.

Lopov si je prilastil mojo deščico za barve. Izpregledal me je bil in odkril skrivališče mojih draguljev.

In jaz sem moral molčati. Niti z besedico nisem smel pokazati jeze, če se nisem hotel izdati.

„Kaj naj mu bodo vaše barve?“ je rado vedno vprašal Young.

„To bi tudi sam rad vedel,“ sem skoro zastokal.

„Roganje, nič drugega kakor roganje,“ me je kapetan rešil iz zadrege.

„Ali so bile dragocene?“ je povzel Young, ki ga moj odgovor očividno ni bil še docela pomiril.

„Če mi je res zanje pustil pet funtov, sem napravil sijajno kupčijo,“ sem odgovoril in dobro čutil, da se mi je glas lomil.

„Ali je bil res on strežnik?“ je na vso srečo krmar obrnil pogovor.

„Res!“ sem odvrnil. „On se je tudi izdal za kapetana kneginji Alcenstandovi... On je bil tudi nevidni, ki je poskusil umor v kabini številka 13, in on je bil še mnogo več... toda kdo je ta skrivnostni on... brez krinke?“

Da, kdo je ta on?

Nobeden ni vedel odgovora.

„Če pomislim, da sem vas skoro aretiral, gospod Svendrup!“ je skesano rekel mister Young in napravil zares nesrečen obraz.

V tistem trenutku mister Young gotovo ni slutil, da me bo čez nekaj ur res moral aretirati.

Z Youngom in nekaterimi oficirji smo prepatruljirali vso ladjo, a vse naše iskanje je bilo popolnoma brezuspešno.

O patru ni bilo sledu.

Ne o patru, ne o ugrabljenih draguljih, da, niti ne o velikih kovčegih, ki so bili po izpo-

vedi strežnika še včeraj v njegovi kabini. Izginili so, kakor bi jih bilo morje pogoltnilo.

In navzlic temu smo bili po brezuspešni preiskavi vsi trdno uverjeni, da je pater med preiskanci, da si je bil nadel novo, nam neznano krinko, da smo nemara v tej ali oni kabini imeli z njim vesel, ravnodušen ali celo razburljiv razgovor.

Kako naj izmed sto obrazov tega nenavadnega človeka spoznamo njegov pravi obraz?... Obraz, ki ga ni še nihče videl takega kakršen je v resnici?

In vendar je bila v meni podoba njegovega pravega obličja; poznal sem obraz nekega moža, ki je umel prav tako odlično ravnati z zračno pištolo kakor on...

15

Malo ur nato se je nekaj zgodilo, kar mi je prekrižalo vse načrte in račune.

Aretili so me.

Dogodilo se je takole:

Izprehajal sem se z dr. Roullierjem po palubi. Pogovarjala sva se o dogodkih minule noči in doktor je izrazil svoje negodovanje nad Youngovo, kapetanovo in krmarjevo nesposobnostjo (mene gotovo iz vljudnosti ni imenoval), da ne morejo obračunati s človekom, ki mora biti brez slehernega dvoma na ladji.

Zaklinjal se je na tisoč načinov, da bo paporlovni družbi že dobro zagodel, ker spušča na morje take morilske barke in prepušča življenje in imetje potnikov takim možem.

Na moj ugovor, da njega vendar ni nihče okral, je besno zavil oči in zakričal:

„A moji živci, kaj mislite...“

Nisem prišel do tega, da bi doznal, kaj naj mislim, zakaj prispela sva bila ravno do nazidka na palubi, kjer je bil nameščen lazaret; tedaj naju je iznenadil glasen krik.

V oknu se je pojavil obraz dame, ki je izpustila ta krik začudenja in groze.

In zagledal sem dvojico oči, ki so se z vsemi znamenji groze in strahu zastrmele vame.

Toda samo nekaj sekund je bila groza v teh očeh.

Strah mi je šinil v ude.

Le predobro sem poznal ta obraz. Začutil sem, da mi je stopil leden znoj na čelo. Zakaj ta dama... njej nisem bil nič drugega kakor

samo vlomilec iz one strašne noči v vili konzula Traerja.

„Idiva, gospod doktor... ženska je očitno živčno bolna... ne vznemirjajva je s svojo prisotnostjo...“

Skušal sem potegniti dr. Roullierja s seboj.

Toda tisti mah se je iz okna zabliskal revolver in jeklen glas je zavpil:

„Stojte!“

Nehote sem obstal. Oči mlade deklice so bile take, da se mi je zdelo pametneje, da se ji pokorim.

„Le mirno dvignite roke... gospod... gospod... Saj veste, da vas poznam...“

Nisem se upal pomišljati in sem dvignil roke.

Dr. Roullier me je pogledal z izrazom neizrekljive groze.

„Da, vas mislim... a onega drugega gospoda, čigar imena na žalost ne poznam, prosim, da takoj privede detektiva Younga, da pri-me morilca!“

„Morilca?“ se je zavzel dr. Roullier.

„Da, toda podvizajte se... Ta človek mi je že enkrat ušel,“ je rekel ženski glas na oknu.

Dr. Roullier je odhitel z naglico, ki je njegovemu nadušljivemu telesu nikoli ne bi bil prisodil.

Ko ga ni bilo več v bližini, sem rekel:

„Ali bi vam smel nekaj naglo pojasniti?“

„Če izpregovorite le eno besedo, vas brez pomišljanja ustrelim. Drugič se ne dam prestepiti.“

Pogledal sem ji v oči in verujte mi, da me je groza stresla. Bile so trde in energične. Udal sem se v usodo.

Če bi bil mogel samo deset besed govoriti z njo, bi bil rešen. Toda ona mi ni dala, da bi jih povedal.

A že je prihajal detektiv Young z dr. Roullierjem. Zdaj bi bila sleherna beseda prepozna.

„Kaj se je zgodilo?“ je vprašal Young. Njegov pogled je osupel zletel z revolverja na moje dvignjene roke. „Gospodična Traerjeva, kaj vendar mislite?“ se je obrnil k oknu.

Glas, ki je prišel z okna, je bil mrzel in miren.

„Mister Young... pred vami stoji človek, ki je umoril konzula Traerja, mene pa ob-strelil... Izvolite ga aretirati!“

C. J. Braun:

Zamotana stvar

Leta 1926 se je poročil milijonar J. E. Scott v Detroitu z igralko Elsie Romovo. Leta 1928 se je ločil in v začetku lanskega leta se je mister Scott v drugo oženil — z neko prijateljico svoje prve žene.

Kmalu nato so sodnika, ki je v Detroitu Scotta ločil od njegove prve žene, prijeli in zaprli: bil je pustolovec, ki je s sleparijo prišel do te službe, ne da bi bil imel zanjo kvalifikacijo. Zato so seveda tudi razveljavili vse zakonske zveze in razporoke, ki jih je mož sklenil. Mister Scott je postal tedaj proti svoji volji dvoženec — in marsikateri drugi detroit-ski meščan takisto. To samo na sebi še ne bi bilo nič hudega; zakaj v interesu oblastev je bilo, da spravijo vso stvar čim prej s sveta, in tako ne bi bilo nič lažjega, kakor ločitev formalno še enkrat sprovesti. Tu pa se je stvar zaplela: Scottova prva žena Elsie Romova je izginila in vsa poizvedovanja oblastev po njej so ostala brezuspešna.

Minilo je več mesecev, ki jih je mister J. E. Scott preživel v veselem pričakovanju, da ga vsak trenutek primejo zaradi dvoženstva. V tem pa se je srečno pojavila gospa Scott-Romova... toda ko so ji stvar obrazložili, se je zopetni ločitvi odločno uprla. Narobe, izjavila je, da je s stvarjo, kakor se je razvila, zelo zadovoljna, ker je — tako je dejala — že davno spoznala, da je napravila neumnost, ko se je dala ločiti. Med tem je bila namreč spoznala, da ima gospoda Scotta še zmerom rada in jo zelo veseli, da je še zmerom njegova žena.

Gospod Scott ni vedel, kaj naj stori. Jel je že misliti na samomor — zakaj nič na svetu ga ni moglo rešiti katastrofe.

Nič? O, pač, usoda mu je bila naklonjena. Ko je namreč Scottovi drugi ženi prišlo na uho, kako in kaj, je nekoliko pomislila, potlej pa se je odločila: da je tega zakona že davno sita, je rekla, da rada prepusti svoje mesto prednici in da je odvisno samo od gospoda Scotta, kako uredi ž njo denarno plat vprašanja.

In tako se je zamotana stvar naposled vendarle uredila — zadovoljivo na vse strani.

Človek je dober, le ljudje so slabi.

Frédéric Boutet:

Njegov poslednji vlom

Bilo je ob treh zjutraj. Hotel je bil teman, vse je že spalo.

„Na delo! Zdaj je čas!“ si je dejal Artur Diameaux. Skočil je oblečen s postelje in odprl okno. Vse je bilo tiho. Stopil je nazaj, vzela iz škatle cilindar in iz njega dve krepki vrvi z vozli. Eno je vtaknil v žep, drugo pa je privezal za železni križ na oknu. Vrv je segla do balkona pod njim.

„Tako!“ je zamrmral Artur, „to bi bilo“. Nato se je jel oprezno spuščati po vrvi nizdol.

Svojo vlomilsko karijero je začel pred petimi leti. Nikoli ga še niso zasačili, a vendar ga je bilo vselej strah; negotovost nevarnega poklica mu je zastrupljala življenje.

Drugače je bil prijeten mladenič spodobnega vedenja. Srednje šole je dovršil v enem izmed najuglednejših zavodov. Tam se je v družbi imovitih tovarišev naučil vseh načinov razsipavanja denarja, a niti enega, kako se denar služi.

Vojaškega življenja se je kmalu naveličal in se vrnil domov. Toda usoda mu je prekrižala račune. Njegov oče je napovedal konkurz in Artur je bil čez noč berač.

Ob očetovi smrti je imel nekaj manj ko tri tisoč frankov gotovine, dolgov pa dober milijon. A le-teh mu ni bilo mar. Hotel je uživati, delo mu je bilo zoprno in tako je krenil na edino pot, ki je ustrezala njegovim potrebam: postal je vlomilec. Novi poklic mu sicer ni ugajal, narobe — hotel je biti pošten kakor njegovi tovariši, a za to mu je nedostajalo denarja.

Pri vlomih je imel srečo. Bil je spreten in že od nekdanj dobri telovadec, kar mu je pri novem poklicu izborna služilo. Torišče za svoje udejstvovanje si je najrajši izbiral v boljših hišah, zlasti v velikih hotelih. A vlamljati je le redko — sanro takrat, kadar ga je pomanjkanje denarja k temu prisililo. Misel, da bi ga kedaj utegnili zalotiti, mu je bila strašna.

V tej sezoni si je izbral za polje svojega udejstvovanja eno izmed najbolj obiskanih kopalšč. Že prvi dan, ko se je nastanil v Grand-Hotelu, je zbudila njegovo pozornost bogata Američanka Avrora Simpsonova, ženska z

umetnimi svetlimi lasmi, z umetnim skoro preveč belim zobovjem, z umetnimi rdečimi ustnami in previtkim stasom. Bila je vdova po mnogokratnem milijonarju; kadarkoli se je pojavila v družbi, je imela na sebi za nekaj sto tisoč frankov demantov, biserov in drugih draguljev.

Kakor nalašč zame, si je dejal Artur. Že deset dni je obedoval in večerjal za isto mizo z njo, lovil njene poglede in neprestano premišljal, kako bi se dokopal do njenih draguljev.

Vse je bil dobro pripravil. Okno njegove sobe je bilo ravno nad njenim balkonom. Na balkon mu tedaj ne bo težko priti. Da ima Američanka zelo trdno spanje, je sklepal po tem, ker se ni zbudila, ko je pred dnevi nekdo streljal v bližini hotela. Natihoma se je namerjal splaziti v njeno sobo in jo omotiti s kloroformom, a vse ostalo bi bilo igrača. Vrnil se bo po vrvi v svojo sobo, drugo vrv bo pa privezal na balkon pred njeno sobo, da tako odvrne sum od sebe in zmeša policiji štrečno. Demante si skrije v pete svojih čevljev, ki si jih je dal nalašč za take prilike napraviti.

Artur je z največjo točnostjo izvršil svoj načrt. Bil je v njeni sobi; stara dama je mirno dihala. Neslišno je stopil k postelji — tisti mah pa je zagorela luč na nočni omarici in ga oslepila. Zagledal je nase namerjen revolver in začul mrzel glas:

„Če se zganete, vas ubijem!“

Eila je Avrora Simpsonova. Sedela je na postelji, brez las, brez trepalnic, brez obrvi in brez zob — strašna, odvratna. Arturju je zastal dih.

V tako strašnem položaju še ni bil. Kaj naj stori? Kakor utopljenec, ki se lovi za sleherno bičlo, se je oprijel edine misli, ki se mu je zdajci zasvetila.

„Oprostite, gospa... tako zelo vas ljubim!“ je zajčkal z glasom, ki ga nikoli ne bi priznal za svojega, in se spustil na kolena. Ni se nadejal, da bi ga to rešilo, ali —

Stvar pa se je boljše uredila kakor je mislil. Gospa Simpsonova se je mahoma vsa izpremenila. Iz oči ji je izginil trdi izraz in v njenem nasmehu je pokazala prazne čeljusti.

„Dragi moj, zakaj mi tega že niste preje priznali?“ je zamrmrala vsa blažena. „Ali se vam je bilo res treba vtihotapiti v mojo sobo

DR OBI Z

Največja stavba na svetu ni nič več 300 metrov visoki Eiffelov stolp v Parizu, ampak stolp v wembleyskem parku v Londonu, ki meri 356.5 metra.

Celokupni letni dohodki prebivalstva Združenih držav Severne Amerike so se od leta 1909 skoro počvetterili. Takrat jih je bilo 26 milijard dolarjev, lani pa 95 milijard (t. j. več ko 5 bilijonov ali 5000 milijard Din).

V Cheshiru (država New York) imajo raco, ki leže črna jajca.

Največji zvon na svetu je tako imenovani „carski zvon“ v moskovskem kremlju. Zvon je počen; visok je 7 metrov in 90 cm, obsega ima 20 metrov, a pod njim je prostora za 25 ljudi.

Najdaljši predor na svetu je simplonski železniški predor, ki spaja Svico z Italijo. Dolg je 19 km in 731 metrov. (Po njem se imenuje ekspresni vlak Simplon-Orijent-ekspres, ki vozi tudi skozi našo državo.)

Doletta Buckova je najmanjša mati na svetu. Meri samo 70 cm, njen mož pa 2 metra. Ta nenavadna zakonska dvojica ima tri popolnoma normalne otroke in tri vnuke.

Rimski cesar Kaligula se je oženil z luno. Nobeno drugo bitje v svetovju se mu ni zdelo vredno, da bi bilo deležno časti, imenovati se njegova žena.

kakor vlomilec? Odpustim vam... stopite bliže...

Artur se je dvignil. Kolena so mu klecnila in groza ga je obšla. Že je hotel planiti nazaj skozi okno, tedaj pa se je spomnil sramote, ki ga je čakala.

Stopil je k postelji, zaprl oči in se spustil v njen objem.

To je bil njegov poslednji vlom. Že čez nekaj dni je vzel za ženo Avrora Simpsonovo in njene milijone.

Največje gledališče na svetu, čigar ruševine še stojijo, je starorimski kolosej. Orjaška stavba je bila 50 metrov visoka ter je imela 80 vhodov. V njej je bilo prostora za 85.000 ljudi.

Samica morskega voika (psa) leže največja jajca, ki so dolga do 22½ centimetra.

Pravi kralj živali ni lev, ampak tiger, ki je večji, močnejši, pogumnejši, okretnejši in hitrejši od leva.

Znameniti komponist Johann Sebastian Bach izvira iz rodbine, ki je dala v enajstih pokolenjih 29 velikih glasbenikov.

Gospod Booth iz Knaresboroja na Angleškem ima 50 centimetrov dolge brke.

Najmanjšo kravo na svetu imajo v Heresfordu (država Texas, USA); visoka je samo 78 centimetrov.

Le pri

**Josip
Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne stroje za dom, obrt in industrijo znamke

Gritzner in Adler

ter švicarske pletilne stroje znamke

Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega blaga in vseh potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

Za elegantne obleke

prvovrstno angleško in češko blago nabavljajte le pri

NOVAKU
KONGRESNI TRG 15

16

Največja izbira - neobvezen ogled

KA7 OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

Telefon 21-24

MADAME COLIBRI. Maria Jacobini in Franz Lederer. — **PAT IN PATACHON KOT MANIKERJA.** Najnovejši film kraljev smeha. — **REPUBLIKA DEVIC.** Sijajna burka, v glavni vlogi Käthe v. Nagy. — **SINGING FOOL.** Prvi in največji zvočni film. Poje, govori, se smeje in plaka slovit Al Jolson. Predvaja na najboljši svetovni zvočni aparaturi Western Electric.

KINO IDEAL

KRI GOVORI. Film indijanskih bojev, v glavni vlogi Buck Jones. — **STARI GRESNIKI.**

KINO DVOR

Telefon 27-30

LJUBI SVOJO ZENO! Vesele pustolovščine nezvestega moža. — **LETEČI ŠKOT.** Velenapeta drama na najhitrejšem ekspresnem vlaku sveta.

Predstave ob 4., 7., 8. in 9. uri.

13 Pariške skrivnosti

Sentimentalno - senzacijski roman

znamenitega francoskega pisatelja

EVGENA SUEJA

opisuje življenje velemešta z vso bedo in sijajem. Knjiga ima **300 strani** in velja samo **Din 15.**

Samo pismena naročila sprejema
UPRAVA „ROMANA“, LJUBLJANA, BREG 10

14

Smerkolj

Leop

*Račun poštnih hranilnic:
Ljubljana 15 207*

*Sprejema: 8-12 in 14-18
Brzjavljavi: Smerkolj Ljubljana?
Telefon: 34-48*

*Ljubljana VII
CELOVŠKA CESTA 341*

Alozij Prostor

izdelovatelj harmonik
pošta Poljane
nad Škofjo Loko

Izvršuje tudi popravila
Cene nizke 15

„PLANINKA“ zdravilni čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izbornno pri slabi prebavi želodca, zaprtju telesa, napenjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščajih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plombiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana
6 ter stane zavojček 20 Din

Kolinska cikorija

pravi domači izdelek!

za konsorcij „Romana“ K. Bratuša; urejuje in odgovarja Vladimir Gorazd; tiskajo J. Blasnika nasl. zitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja Janez Vehar; vsi v Ljubljani.